

GLAS NARODA

The largest Slovenian Daily in the United States.
Issued every day except Sundays and legal Holidays.
75,000 Readers.

Največji slovenski dnevnik v Zdrženih državah
Velja za vse leto - \$6.00
Za pol leta - \$3.00
Za New York celo leto - \$7.00
Za inozemstvo celo leto - \$7.00

TELEFON: CORTLANDT 2876

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: CORTLANDT 2876

NO. 220. — ŠTEV. 220.

NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 20, 1927. — TOREK, 20. SEPTEMBRA 1927.

VOLUME XXXV. — LETNIK XXXV.

“Nemčija ni kriva” -- Hindenburg.

PREDSEDNIK NEMŠKE REPUBLIKE JE ZVALIL KRIVDO NA DRUGE

Hindenburg je zanikal vojno krivdo Nemčije ter zahteval nepristranski tribunal. — Govoril je ob otvoritvi spomenika pri Tannenbergu. — 100,000 ljudi se je udeležilo cerimonij.

TANNENBERG, Iztočna Prusija, 19. septembra. — Predsednik Hindenburg je zavrnil prvokrat, javno in oficijelno, obdolžitve, da je bila Nemčija odgovorna za svetovno vojno. Prilika za to je bilo razkritje narodnega vojnega spomenika, da se proslavi zmago maršala v uvodnih dneh svetovnega konflikta.

Prvikrat je zalučil Hindenburg izziv v obraz celega sveta, naj določi krivdo za izbruh svetovne vojne in prvokrat tudi je javno zavzel stališče glede vprašanja, tikajočega se mednarodnih zadev. Dosti razloga je za domnevanje, da je navzočnost Ameriške legije v Franciji inšpirarala njegov večrajšnji nastop. Izjalovljenje Lige narodov, da se dogovori glede temeljnih vprašanj mednarodnega mira so navedli v nemškem zunanjem uradu kot razlog za predsednikovo ugotovilo.

Več kot 100,000 ljudi iz vseh delov Nemčije se je zbralo pri cerimoniji. Večina njih je obstajala iz veteranov, ki so nosili svetle čelade in sive poljske uniforme. Predsednik Hindenburg je nosil svojo maršalsko uniformo ter maršalsko palico.

Njegov kratki govor so slišali sorazmerno le maloštevilni v zbrani množici, a vsebina govora se je razširila kot požar.

Po sprejemu ključev k spomeniku, je rekel predsednik von Hindenburg:

— Narodni spomenik pri Tanenbergu služi v prvi vrsti kot spomenik, da se proslavi one, ki so padli, da oproste domovino tuje invazije. Ne le v njih spomin, temveč tudi na čast mojih živčnih tovarišev, smatram za svojo dolžnost, da ob tej priliki rečem naslednje:

— Obdolžitve, da je Nemčija kriva največje vseh vojn, zavrača nemški narod. Niti zavist, niti sovraštvo, niti pohlep po zavojevanjih nas ni napotil, da primemo za orožje. Vojna nam je bila le zadnje sredstvo, in potreba največjih žrtv od strani celega naroda je bilo zadnje sredstvo, da vzdržimo svoj ugled proti množici sovražnikov.

— Čistih src smo odkorakali pravilno domovino in s čistimi rokami je nemška armada vihtela svoj meč. Nemčija je vedno pripravljena dokazati to pred nepristranskimi sodniki.

— V neštevilnih grobovih, ki so spomeniki nemškega junaštva, počivajo bojevniki vseh političnih prepričanj. Združeni so bili nato v ljubezni in lojalnosti do skupne domovine. Vsled tega naj se za vedno zatre ob zidovih tega spomenika notranji antagonizem. To je sveto mesto, proti kateremu dvigajo vsi svoje roke in ki navdušuje ljubezen do domovine, v kateri je čast Nemčije glavna.

— S temi željami otvarjam vrata Tannenberškega spomenika.

Kancelar Marx, obrambni minister Gessler in minister za notranje zadeve, Keudell so bili navzoči. Med odličnimi zastopniki prejšnje cesarske armade so bili gen. Ludendorff, maršal von Mackensen ter generala Francois in von Morgen.

Po kratki cerimoniji je maršal Hindenburg pregledal odelce Reichswehrja in skupine preživelih iz bitke pri Tannenbergu. Ti veterani so bili deželni posebne maršalove pozornosti.

Grobovi več kot 12,000 Nemcev, kateri so padli tekom šest dni trajajoče bitke so bili okrašeni. Veterani so se zbrali v majhne skupine ter razpravljali o različnih fazah te preobratne točke v ruski invaziji, ki je povzročila napadalcu izgubo 90,000 jatkov in 30,000 mrtvih.

BEG PRED POVODNJO

Na tisoče Mehikancev beži pred povodnjo. — Mesta in vasi v treh državah so preplavljene, ko je stopila narasla reka Lerma preko bregov. — Na tisoče domov je uničenih.

MEXICO CITY, Mehika, 19. septembra. — V državah Guanajuato, Morelos in Mexico je stopila preko bregov reka Lerma ter preplavila najmanj dvajset mest in vasi ter veliko obdelane zemlje. — Več tisoč družin je moralo pobegniti in številni domovi so popolnoma uničeni.

Dosedaj so sporočili le o treh smrtih slučajih, a razrušene komunikacije ovirajo podrobnosti, ker ne morejo priti poročila iz preplavljenih ozemelj. Vsled tega je opaziti strah, da je število žrtv dosti večje.

Poročajo o težkih izgubah na pridelnih in domači živini. Dostikdo je bilo tudi napravljene železnice in brzojavni naprave. Železniška služba je prekinjena ali pa popolnoma ustavljena. Brzojavni ne poslužuje v pretežnem delu Lerma doline.

Najhujši je položaj v Acambaro in Salamanca. V Acambaro je več kot tisoč družin zapustilo svoje domove, ko je voda pokrila tri četrtine mesta, kljub naporom posadke in meščanov, da zgrade nasipe. Poročajo, da je škoda na lastnini v obeh mestih zelo velika.

MEXICO CITY, Mehika, 19. septembra. — Brzojavke iz različnih točk v državah Guanajuato so sporočile, da obetajo povodnji, povzročene od narasle Lerma reke, katastrofo v obsegu kot se je pojavila pred enim letom. Iz mesta Salamanca je prišlo sporočilo, da je pričelo vodovje Lerme že prihajati v mesto in da je opaziti največji strah, da se bo pojavila pravekasta katastrofa.

Štirinajst ranjenih pri koliziji.

Težka nesreča se je pripetila večraj zjutraj ob polnočevih na 79. cesti in dejeti Ave., ko je kolidiral gosto zaseden Crosstown omnibus z neko poulično karo. Ranjenih je bilo 14 oseb, dve med njimi težko. Težko ranjene so prevedli v Knickerbocker bolnico, dočim so se lahko ranjeni odpeljali domov. Vsi se preiskava glede nesreče.

Trije samomori v Elizabeth, N. J.

ELIZABETH, N. J., 19. sep. — Dve žepski in en možki so si vzeli večraj tukaj življenje. Mihael Balech, star 51 let z Mechanic St. se je obstrelil v hiši nekega prijatelja ter je umrl osem ur pozneje. Mrs. Sofija Hozak, stara 45 let, je izpila strup, kateremu je podlegla. Mrs. Heien Berglund, stara 39 let, je odpila v kuhinji vse plinske cevi. Našli so jo mrtvo, sedečo na stolu.

Predsednik Hindenburg je odpotoval takoj po cerimoniji v Allenstein.

Izjava Hindenburga je vse presenetila, čeprav se je objavilo, da bo razpravljal o važnih političnih zadevah. Njegov prvotni namen je bil baje pozvati narod, naj bo enoten kot je bil v dneh, ko se je vršila bitka pri Tannenbergu. Kritična napetost, ki obstaja med katoliškim centrom in nacionalisti in ki je že pretela z užičenjem sedaj buržoazske koalicijske vlade pa ga je napotila, da je le trmogrede omenil ta predmet.

ZAGONETNA SMRT STAREGA ZDRAVNIKA

Pismo predstavlja novo sled v zločinu. — Okrajni pravnik pravi, da bo naprosil, naj pridrže vdovo kot materijalno pričlo. — Iščejo nadaljna pisma.

HAMMONTON, N. J., 19. sep. Okrajni pravnik Repetto je objavil večraj, da bo naprosil oblasti, naj pridrže Mrs. Margaret Lillendahl kot materijalno pričlo pod visoko jamščino, v preiskavi glede umora njenega moža, dr. Williama Lillendahla. Zahtevali bodo jamščino \$25,000 ali \$60,000.

Vdova, ki je ostala “prostovoljna” v glavnem stanu državne policije v tukajšnjem kraju, je bila danes zjutraj odvedena v Atlantic City. Predstavljena bo sodniku Smaetherju. Skoro ob istem času se bo sestala velika porota Atlantic okraja v Mays Landing.

Velika porota, — je rekel Repetto, — se bo pečala le z rutinskimi zadevami ter ne bo razmišljala o slučaju Lillendahl. Naprosil bom sodišče, naj pridrži Mrs. Lillendahl pod visoko jamščino.

Razkritje načrta okraj. pravdnika je sledilo številnim drugim razvojem. Prvi teh razvoj je bilo priznanje, da so našli pismo na pozoriščnem zločinu. Drugi je bil, da so bile oddane tri, ne pa dve krogli v vrat in tilnik zdravnika, ko je sedel pri kolesu svojega avtomobila na osamljenem delu Vineland-Indian Mills ceste. Soglasno z izjavo Mrs. Lillendahl glede zločina je postal zdravnik žrtev dveh črncev.

Niti najmanjša informacija, da so našli detektivni neko pismo v bližini avtomobila, ni smela priti na uho javnosti do večraj popoldne. Pismo je bilo naslovljeno na Mrs. Lillendahl in spisal ga je neki možki, ki živi v Vineland, kjer stajala dr. Lillendahl in njegova žena sedem sob obsegajoč bungalow.

Pismo se je deloma pečalo s finančnimi težkocami pisca. Soglasno z nekim detektivom je pisal dotični možki, da je dolžan \$1500 neki banki v Vineland in da je obljubil blaginjniku, da bo poravnal dolg do srede. Preiskava policije je razkrila, da je bil dotični pisec dolžan le \$900.

Detektivni so rekli, da je bilo pismo le del korespondence med dotičnim možkim in Mrs. Lillendahl. Vdova je vodila vse trgovske posle svojega moža, in korespondenca z možem v Vineland je bila baje znana mrtvem zdravniku.

Naročajte se na “Glas Naroda”

MOSKVA SE VESELI USPEHA

Moskva se veseli odločitve francoske vlade radi Rakovskega. — Izjavljajo, da je dogodek z Rakovskim zaključen. — Izvestja pravijo, da bo neagresivni sklep očistil ozračje.

MOSKVA, Rusija, 19. septembra. — Čeprav je postalo večraj zvečer tukajšnje mnenje, tako oficijelno kot splošno, skrajno pesimistično glede sovjetskih odnošajev s Francijo, so dala “Izvestja” vendar izraza splošnemu vzradoščenju nad sklepom francoskega kabineta, da je zadeva Rakovskega zaključena. List je pisal:

— Ta sklep bo zavzemal odlično mesto v zgodovini evropske diplomacije in miroljubnih odnošajev med civiliziranimi državami. To je zaključno zanikanje inozemske vlade, tikajoče se podlih obrekovanj, katere so najčrila proti sovjetom uradne osebe ali celo državni departamenti.

Nadaljna izjava Francije, da hoče razpravljati s sovjeti glede neagresijskega dogovora, — pravi list, — bo v veliki meri pripomogla, da se očisti vojno ozračje in zmanjša nevarnosti, katere je ustvarila izvalna politika angleške konservativne vlade.

Iz dejstva, da so objavo glede tega sklepa spojili s frazo glede zavarovanja varnosti naše iztočne meje, sklepajo “Izvestja”, da odobrava Francija sovjetsko politiko, ki skuša skleniti take neagresijske dogovore s svojimi sosedi. To kaže očividno, da francoska vlada tudi odobrava sklenitev rusko-poljskega dogovora, o katerem se vrše sedaj pogajanja.

Z izjavo, da pomenja likvidacija dogodka z Rakovskim novo zmago poslanika Rakovskega, pravi “Pravda”:

— Podla sredstva, katerih so se poslužili petrolejski interesi, so se končala z ojačenjem franco-sovjetskih odnošajev.

— Angleži so skušali zatreti francoski trg sovjetskemu petroleju, a agenti Deteringa so bili poraženi v poskusu, da priklenijo francoski narod k bojnemu vozu angleškega imperijalizma, ki čuti sedaj svojo lastno slabost ter se je podal na pot nevarnih pustolovstev, s katerimi skuša involvirati druge narode in dežele.

Nikakega nadaljnega pojasnila ne nudijo niti “Izvestja”, niti “Pravda” glede motivov francoskega sklepa, ki je najbrž vsakega presenetil. Noben obeh organov tudi ne namiguje, da je to posledica kakih novih razvojev v uravnavi franco-ruskega dolga.

Francoski kabinet je sklenil v soboto, da ne bo prekinil odnošajev s sovjeti in da ne bo izgnal Kristijana Rakovskega. Namignil pa bo Moksvi, da bi bil kak drug poslanik boljši kot pa je Rakovski.

SPOPAD MED KITAJCI IN JAPONCI

V Tsingtao je prišlo do spopada med Kitajci in Japonci, povzročene ga od prejšnjih japonskih vojakov. — Kuliji in policisti ranjeni.

TSINGTAO, Kitajska, 19. sep. Ob šestih večraj popoldne je peklal neki rikša kuli nekega japonskega mornariškega uslužbenca na št. 3, Market Road. Japonec je izstopil ter se hitro odstranil, ne da bi plačal. Ko je kuli zahteval svoj denar, ga je Japonec pobil na tla. Ko je neki mimoidoči Kitajec pokaral Japonec, ker ni hotel plačati kulija, je pričel Japonec pretepati tudi njega. Japonski trgovci v bližini so pritekli ter se zavzeli za svojega rojaka. Neki policisti je hotel napravit konec prepira, ko je japonski vojak potegnil svoj revolver ter pričel streljati na kulija, katerega pa ni zadel. Prišli so nadaljni policisti, a japonski trgovci so jih napadli. Kmalu nato so prišli štirje avtomobili z oboroženimi japonskimi mornariškimi vojniki ter napadli kulija in policiste. Dva policista sta bila tako močno ranjena, da so ju morali prevesti na bližnjo policijsko postajo.

Glasi se, da so se občinske oblasti pritožile pri provincijalni vladi ter zahtevale pojasnila.

Policist počaščen v smrti.

Jutri bo pokopan policist Henry Meyer iz New Yorka, ki je bil v petek ustreljen pri izvrševanju poklica. Policijske oblasti so določile zanj pogreb kot je določen za inšpektorje. Policist Meyer je bil splošno priljubljen in spoštovan pri svojih tovariših in predpostavljeno. Njegov brat Filip, ki je tudi policist, je izjavil večraj, da je bil pokojni v vsakem oziru zvest uradnik in slično izpričevalo mu mu je izstavil tudi njegov kapitan.

Seznam.

To je seznam, ki pokazuje, koliko ameriškega ali kanadskega denarja nam je treba poslati, da poskrbimo v stari domovini izplačile opančenega znaka, bodij v dinarjih ali lirah. Podatki so veljavni do prakcije, ki se po potrebi objavi na tem mestu.

Ne pozabimo, da vam bo ta porudba ugajala, posebno če, ako hoče vpoštevali svoje frist in malo zavestivo ter točno postreba.

Dinarji		Lire	
Din.	500	\$ 9.45	Lir 100 \$ 6.10
Din.	1,000	\$ 18.90	Lir 200 \$11.90
Din.	2,500	\$ 48.25	Lir 500 \$17.55
Din.	5,000	\$ 96.50	Lir 1,000 \$32.75
Din.	10,000	\$193.00	Lir 2,000 \$65.50

Na pošiljavo, ki vsebuje desetliti Dinarjev ali pa Dvačili Lir dovoljje poslati posredno pošto.

Namignil na izražanje glavnih besedilov in kaligrafskih črti črt

FRANK SAKSER STATE BANK
62 Cortlandt Street, PHONY CORTLANDT 1000 New York, N. Y.

Posebni podatki.

Fristabilna za tiplo. Hla ameriških dolarjev v Jugoslaviji in Italiji manja kot ostali: vs \$25, ali manjši znesek 75 centov; od \$25, naprej do \$500, po \$ cent od vsakega dolarja. Za večje zveče po glavnih dogovorih.

UKRADENI NAKIT

ROMAN IZ ŽIVLJENJA

Za Glas Naroda priredil G. P.

KNJIGARNA GLAS NARODA

SLOVENIC PUBLISHING COMPANY 82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Vretanje parnikov - Shipping News

Table with shipping schedules for various lines including Berengaria, Westphalia, and others, listing departure dates and destinations.

MOLITVENIKI:

Table of prayer books (Molitveniki) including 'Družna popolna', 'Marija Vartoloma', 'Kajski glasovi', etc.

Angleški molitveniki:

Table of English prayer books (Angleški molitveniki) including 'Child's Prayerbook', 'Key of Heaven', etc.

POUČNE KNJIGE:

Table of educational books (Poučne knjige) including 'Amerika in Amerikanci', 'Angelska služba', 'Kraljičin sneg', etc.

RAZNE PVESTI IN ROMANI:

Table of various stories and novels (Razne pvesti in romani) including 'Amerika, povest o čudnih časih', 'Angel putnik', etc.

Table of various literary works including 'Bilke (Marija Kmetova)', 'Podebe iz sanj', 'Pozdrav Boga', etc.

SHAKESPEAREVA DELA:

Table of Shakespeare's works including 'Machbet', 'Othelo', 'Sen Kresne noči', etc.

SLOŠNA KNJIŽNICA:

Table of a series of books (Slošna knjižnica) including 'St. 1. (Ivan Albrecht) Ranjena gruda', 'St. 2. (Ivan Albrecht) Testament', etc.

Main text of the story 'UKRADENI NAKIT' by G. P., starting with 'To mora biti na vsak način zmota. Jaz vendar ne morem sprejeti obiskov postelji...' and continuing through various chapters.

Advertisement for 'DIREKTA POT V JUGOSLAVIJO COSULICH LINE' with details about shipping routes and agents.

Advertisement for 'FRENCH LINE' featuring the ship 'Sest Dni Preko Oceana' and listing routes to Paris and other destinations.

Advertisement for 'FRANK SAKSER STATE BANK' with details about services, interest rates, and branch locations.